

# Spódnica taftowa podhalańska



- Czas powstania XIX w.
- Miejsce powstania Podhale
- Numer inwentarzowy E/1990/MT
- Muzeum [Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem](#)
- Tematy [stroje](#), [góry](#)
- Technika [broszowanie](#), [szycie ręczne](#)
- Materiał [płótno lniane](#), [sznurek](#), [tafta](#), [tafta jedwabna](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [techniki zdobnicze](#), [Podhale](#), [górale](#), [strój](#), [strój odświętny](#), [3D](#), [strój ludowy](#), [tkanina](#), [spódnica](#)

Spódnica (gw. spodnica) z tafty jedwabnej, [broszowanej nicią jedwabną](#) — element odświętnego stroju kobiecego z Podhala.

Spódnica pochodzi z Zakopanego lub jego najbliższych okolic. Materiał, z którego jest uszyta, datowany jest na drugą połowę XVIII wieku. Nieznany jest czas wykonania spódnicy i okres jej użytkowania. W

latach 1887–1893 zakupili ją do swej kolekcji Maria i Bronisław Dembowski. W roku 1922, na mocy zapisu testamentowego Marii Dembowskiej, wraz ze zbiorem etnograficznych okazów liczącym niemal 400 przedmiotów, została przekazana do Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem. Tu jest jedną z czterech dawnych góralskich spódnic wykonanych z cennych, jedwabnych tkanin. Zabytki te są ciekawym przykładem manifestowania swej zamożności poprzez noszony strój i zarazem świadectwem silnego zróżnicowania majątkowego ludności Podhala w dawnych wiekach.

Najstarsze znane nam fasony spódnic góralek podhalańskich pochodzą z wieku XVIII i XIX. Dzięki opisom dawnego stroju kobiecego z Podhala, a także zachowanym muzealnym egzemplarzom wiemy, że były one długie i sięgały zazwyczaj do kostek. Wykonywano je z kilku brytów materiału zebranego w pasie w szereg drobnych zakładek i wszytego w wąski pasek. Jego końce przechodziły w troki, którymi związywano spódnicę na boku lub z przodu.

Do końca XIX wieku ten element stroju góralki nosiły z fartuchem — zapaską, która nie tylko na co dzień, ale i od święta osłaniała jego przód, a nieraz i boki.

Od parady, w celu uzyskania modnej, „kopiastej” sylwetki, kobiety nakładały na siebie nieraz kilka warstw spódnic.

Ubranie zakładane do pracy wykonywano z samodziałowego płótna lnianego bądź tanich materiałów pochodzenia fabrycznego, na przykład perkalu.

Strój świąteczny różnił się od codziennego przede wszystkim stopniem zużycia, ale również, o ile ze względów finansowych było to możliwe, rodzajem tkanin czy zdobieniem. Szczególnie okazały nie tylko upiększały osobę, ale także informowały o jej statusie majątkowym i pozycji społecznej. Był przedmiotem szczególnego starania, a wejście w jego posiadanie wiązało się nieraz z dużym nakładem środków finansowych.

Zamożne góralki szyły odświętne spódnice między innymi z jedwabnych materiałów, na przykład tafty czy adamaszku. Tkaniny te można było nabyć na jarmarkach i targach (przykładowo w Czarnym Dunajcu czy Nowym Targu), w sklepikach małopolskich miast i miasteczek czy też od handlarzy domokrażców. Były bardzo drogie i stać na nie było tylko zamożne osoby. Uszyte z nich elementy stroju szanowano i przekazywano z pokolenia na pokolenie.

Z cennego materiału korzystano w sposób bardzo oszczędny. W miejscach niewidocznych, na przykład na zakrywanych zapaską przodach spódnic, wstawiano kawałki tanich materiałów, najczęściej grubsze płótno lniane. Do sporządzenia stroju wykorzystywano nawet drobne skrawki materii, wykazując się przy ich łączeniu pracowitością i pomysłowością.

Prezentowana spódnica, jako część drogiego, odświętnego stroju, mogła być noszona przez kilka pokoleń kobiet. Tkanina, z której jest wykonana, to jedwabna tafta, pierwotnie różowego koloru, który na skutek użytkowania i upływu czasu mocno wypłowił. Na całej powierzchni ozdobiona jest rokokowym motywem złożonym z delikatnych kwiatnych gałązek i wyrazistych fragmentów przetykanej pomiędzy nimi wstęgi. Wzór ten, przypominający haft, wykonany został techniką broszowania, polegającą na wprowadzeniu w procesie tkania barwnego dodatkowego wątku w partii wzoru.

Spódnica powstała prawdopodobnie na skutek przeróbki innego elementu ubioru, o czym świadczą wykorzystane do jej wykonania liczne skrawki tkaniny. Jest uszyta z ośmiu prostokątnych kawałków materiału, z których jedynie cztery posiadają oryginalną szerokość brytu tafty (52 cm). Pośród pozostałych na uwagę zasługują dwa, stanowiące swoistą mozaikę zespolonych przez szwaczkę 22 drobnych fragmentów tej cennej, jedwabnej materii. Zbyt duża liczba skrawków materiału przeszkodziła tu w odtworzeniu broszowanego wzoru widocznego w innych częściach odzienia. Sztukowane elementy spódnicy przeznaczono na jej przód, który zakrywała zwyczajowo noszona zapaska.

Materiał spódnicy został ułożony w pasie w szereg drobnych zakładek, tak iż po ich wszyciu w płócienny pasek obwód materii wynoszący u dołu 326 cm zmniejszył się tu do 65 cm.

Po rozmiarze odzienia (odpowiednik współczesnej numeracji 34) widać, iż przynajmniej ostatnia jego właścicielka była osobą bardzo szczupłą, a więc nawet tak duża ilość materiału zebranego w talii w niewielkim stopniu przydawała jej sylwetce pożądaną korpulencji.

Długa (88 cm), sięgająca co najmniej kostek spódnica, często była narażona na zniszczenie, dlatego też jej dolna krawędź znaczone jest licznymi śladami domowych reperacji. Miejsca napraw znajdziemy również w innych częściach tej delikatnej, kruchej tkaniny.

W 2006 roku przedmiot został poddany konserwacji. W jej wyniku, między innymi, materia od spodu została zdublowana cienką tkaniną jedwabną. Z tego powodu jej oryginalny rewers obecnie nie jest

widoczny.

Opracowanie: Anna Kozak (Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem), ©  
wszystkie prawa zastrzeżone

## Broszowanie



Broszowanie (franc. *brocher*) to technika polegająca na wprowadzeniu do tkaniny dodatkowego wątku metalowego (złotego lub srebrnego) lub jedwabnego, tzw. broszującego. Wątek ten przechodził przez szerokość tkaniny wyłącznie w miejscu występowania ornamentu, dzięki czemu powstawał na niej wzór.

Rezultaty takiej misternej pracy można zobaczyć w zbiorach Wirtualnych Muzeów Małopolski: [spódnica taftowa podhalańska](#), [pas kontuszowy](#) oraz Komplet późnorenesansowych szat liturgicznych ([ornat](#), [kapa](#), [dalmatyka](#), [stuła](#)).

Opracowanie: Redakcja WMM,



Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Tagi: [Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem](#), [Muzeum Narodowe w Krakowie](#), [strój](#), [sztuka ludowa](#), [tkanina](#), [sarmatyzm](#), [strój kontuszowy](#), [strój odświętny](#), [licencje Creative Commons](#)